

Gospod sodni svetnik

Milan Markelj

»Bog mu daj v miru počivati!« je rekla mama in se prekrizala pred našo oguljeno, pozabljeno omaro ob steni, ki se neznansko trdovratno vsako jesen poti, da drobne kapljice v tankih curkih polze po vzorcih na zidu. Prst ji je zdrsnil preko gubastega čela, posivelih ustnic in povešenih prsi, morda se je zataknil ob napol odtrgan gumb, vendar bi težko rekel, kje je v vsem tem gospod sodni svetnik, namreč tisti stari zeleni hubertus, ki je z robovi drsal vsak večer po blatu in prahu naše ulice, ali pa grčevinasti zglajeni palici z gumastim obložkom na koncu. Večer na naši ulici je tak in tak: tisto poigravanje medle sokrvice po zidovih, vrščanje otrok, razpenjanje opršenih listov trte po sosedovi hiši, mrak v vrtu in seveda sama ulica, nešteto kamenčkov, starih žeblicev, plevela, prahu ter na koncu ponošen zeleni hubertus, ki se, oprt na obe palici, pijano pomika pod temno krošnjo tise.

»Madona, gospod svetnik so se ga zopet nažrli, da je groza!«

Soseda visi na leseni ograji, naslonjena je na cvileča vrata in govori s prijateljico, ves čas pa z desno roko mečka zakrpan, karirast predpasnik iz bombaža. Moj brat se valja po stopnicah z mačko, ravno nasproti je že lezna ograja vrta, ki jo prerašča neka čudna, grabeča rastlina, in pravi: »Ta mačka ima bolhe, seme potepinsko!« Potem vrže mačč na cesto, da počeno vzdihne, ko se ji kosti pod kožo sprožijo, in si drgne sivkaste dlake s hlač. Gospod svetnik se ustavi, visoka, zgubana gora mesa težko vzdihne, neobrita brada trepeta pod debelimi, od sline svetlečimi se ustnicami, zrak se piskajoče podi v pljuča in ven, gospod svetnik počiva, ker pravijo, da je imel zelo zelo slabo srce, vendar je stari vrag kljub temu popival.

To pa je gospoda svetnika izključevalo iz mirnega sožitja naše ulice, tiste preklete mirnosti odprtih oken popoldne, radovednosti žensk na njih in s celim vrtom zamorjenih rož, preklete mirnosti čebljanja žensk, vonjav iz kuhinje, odlomljenega volaga naših vhodnih stopnic. Bila je ulica in on. Ubogi pijanec ni vedel, najbrž res ni vedel, kako pomembno je za sosedo na vogalu, kakšno mnenje imaš o njenih svinjskih rožah, še tega ne, da stari samec blazno rad pripoveduje o svoji umrli ljubici, ki je baje izjavljala iz svojih tuberkuloznih pljuč večno zvestobo noremu devičniku. Gospod svetnik je nepravilno obvisel vsak večer sredi naše ulice in ni pogledal rož, ni poslušal starega samca, mirno krehal, pljuval in se opotekal.

»Usmiljenja vreden,« je rekla mama, »Le kako se more t a k o izobražen človek t a k o zapustiti?!« Poslušal sem jo in si mislil, da je gospod svetnik resnično usmiljenja vreden, čeprav nisem vedel, kaj hoče mama s tem usmiljenjem, saj smo vsi po vrsti pobirali pijanca iz prahu ali blata naše ulice, če je že zgrmel na tla. Potem je bilo pač vseeno, kaj je krehajoče cedil iz sebe, momljal, preklinjal, svetniku je pač ogabno zaudarjalo iz ust in težak je bil. Težak je res bil kot mlad junec. Dojenček za oknom se je pretegnjeno drl, gospod svetnik pa kar naprej: »Eh, kaj bi... spodrsnilo mi je, gospod, spodrsnilo in res ne vem... nočem vas zadrževati, ampak res mi je spodrsnilo... človek ostari in spodrsnilo mi je...«

»Že v redu, že v redu... takole (klada pijana!)... trenutek, prosim, še eno palico... tako... Bo šlo, gospod svetnik?»

»Spodrsnilo mi je, človek ostari in... eh, eh... pade, ko je star...»

Nikoli ni znal živeti v naši ulici. Pojavljaj se je kot dosledna nepravilnost, utelešenost opominov, živ dokaz, kaj ne smemo postati. Izrabljali so ga v vse mogoče namene: za obiske je bil ena izmed znamenitosti, za pogovore vedno priljubljena tema, ker živ vrag ni vede, niti ni mogel ugotoviti, zakaj se je svetnik tako pošteno zapil. Razočarana ljubezen, smrt prijatelja, nezadovoljnost pri delu, neuspeh v življenju, njegova histerična sestra, vse so prevlekla ženske na dan, oprášeno, prepreženo s pajčevino, izmišljeno. Odgovora ni bilo. Naša upokojena, nora učiteljica je izživila svojo kisló moralo na bojišču svetnikove neobrite brade, z večnim porazom in večno vztrajnostjo prepričevanja. Otrokom je bil večni spored, grozljiv in smešen, nadvse pa priljubljen. Vendar se je njegova pijanost, ogrnjena v zeleni hubertus, kazala kljub temu, vedno proti večeru, na koncu ulice in zmotila ubrano pobožnost zamaknjenosti v storjene dolžnosti.

Gospod sodni svetnik je ljubil glasbo. V svojo temno sobo (noč in dan zaprta okna) je zvlekel množico instrumentov: kitaro, violino, harmonij, boben, mandolino, kontrabas, flavto, čeprav ni znal na nobenega zaigrati vsaj Na planincih sončece sije. Samo ljubil je glasbo. Nič drugega. Večeri naše ulice so se po končanem svetnikovem bojem z vhodnimi vrati njegovega stanovanja divje razcefrali od čudnih zvokov. Oglašalo se je trpinčeno mijavkanje violine, mandoline, flavte, pošastne disonance škripajočega harmonija in počeno, raztrgano grčanje bobna.

»Prekleti norec, že spet zganja svoj koncert!« reče sosed na vrtnih vratih in kar naprej mečka karirasti predpasnik iz bombaža. Mrak leze po strehah z očmi otroškega strahu, nekje se pariyo mački. V oknih svetnikove sobe gori luč, prva luč v naši ulici. Kmalu za njo se prižge svetilka na vogalu. Otroci stokajo ob misli, da bo treba spati in si umiti noge, ki so ponesle žalostno samevanje prahu, starih žebeljev, izgubljenih matic in kamenčkov z ulice v urejenost nesvobodnih stanovanj.

»No, čast bogu! Kmalu bo nehal. Zdaj igra že na boben!«

Soseda se odlepi od vrat in odide v hišo. Vsak čas bo noč. Potem bomo sanjali, da nam je gospod svetnik podaril boben, ki smo ga videli skozi rezo polkniv v kotu zraven razmetanega kupa knjig.

Večer je bil, tak in tak, samo zeleni hubertus se ni pokazal, oprt na dve palici, na koncu naše ulice. Nič posebnega ni bilo v vrtu nasproti naše hiše, sosedja je mečkala predpasnik, brat je vlačil sestro za lase, luč na vogalu se je prižgala. Ne morem razumeti, zakaj ni bilo nič posebnega. Morda zato, ker sem iskal vsaj odrezek svetnikovega nohta v razglašeni melodiji mestne godbe na pihala, v papirnatih trakovih vencev z zlatimi črkami, v težkem vonju prekopane zemlje. Večer je bil. Na oknih so visele svinjske sosedine rože. Nič posebnega v celi ulici.

Če si vprašal mamo, kaj za vraga je gospod sodni svetnik, se je prekrižala pred našo staro omaro in rekla: »Bog mu daj v miru počivati! Ubog človek je bil.«